

Valdes pārskats par Latvijas Statistiķu asociācijas darbu 2019. gadā un 2020. gadā

Kopš iepriekšējās pilnsapulces ir pagājuši divi gadi, jo iepriekšējā biedru sapulce tika paredzēta 2020.gada 25.martā, kad jau bija izsludināts ārkārtas stāvoklis - COVID-19 ieviesa būtiskas izmaiņas arī sabiedriskajā darbībā. Šajā laikā noturētas 5 valdes sēdes, kurās izskatīti aktuālie Asociācijas (biedrības) darba jautājumi. Tradicionāli, ka valdes locekļi bija aktīvi, it īpaši Anita Švarckopfa, Mārtiņš Liberts, Juris Krūmiņš, Aija Žīgure, Jānis Lapiņš, Ģirts Briģis, Jānis Misiņš. Īpašs paldies par lielu organizatorisku atbalstu Mārtiņam Libertam un Gunai Graudiņai, kā arī revidentei Tatjanai Junsonei.

Ir izstrādāta un regulāri papildināta, kā arī izveidota angļiskā versija LSA mājas lapai, kā arī informācija sociālajos tīklos, par ko pārliecinājāmies, ka šīs vietnes tiek izmantotas. Te īpaši lielu darbu regulāri iegulda Mārtiņš Liberts, kurš regulāri informē par jaunumiem, par informāciju no citām valstīm.

Mums ir patīess prieks, ka mūsu asociācijas biedre Aija Žīgure ir kļuvusi par Latvijas Universitātes Goda biedri.

Tradicionāli, gan valdes sēdēs, gan arī visā Asociācijas darbībā zināma vērība tika veltīta, lai turpinātos tematiskie lasījumi par aktuāliem statistikas teorētiskajiem un prakses jautājumiem. Aktīva sadarbība tika turpināta ar Latvijas Universitātes doktorantūras skolu. Par tematiskajiem lasījumiem informācija nosūtīta gan Centrālās statistikas pārvaldes darbiniekiem, gan Latvijas augstskolu mācībspēkiem, doktorantiem un citiem studentiem. Īpaši interesants bija RSU profesora Ģirta Briģa lasījums par COVID-19 aktuāliem jautājumiem.

Daudzi Latvijas Statistiķu asociācijas biedri turpināja darbu pie zinātnisko publikāciju sagatavošanas un publicēšanas gan Latvijā, gan ārpus tās robežām.

Notiek laba sadarbība ar Lietuvas un Igaunijas statistiķiem, kur nozīmīgākā ir zinātnisko publikāciju iespējas un kolēģu darba aktualitāšu apzināšana. Turpināta arī ilggadējā sadarbība ar Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Vācijas, Lielbritānijas, Ukrainas, Krievijas, Ungārijas, Baltkrievijas statistiķiem. Latvijas Statistiķu asociācija ir Eiropas Nacionālo statistikas biedrību federācijas (*The Federation of National Statistical Societies – FeNStatS*) locekle. Te gan ir radušās zināmas pretenzijas par lielo dalības maksu. Sākotnēji dalības maksa nebija, bet, mainoties šīs asociācijas vadītājam, tika mainīta kārtība un dalībvalstīm jāmaksā samērā liela dalības maksa. Tāpēc šajā biedru sapulcē tiks apspriests jautājums par mūsu asociācijas turpmāku dalību šajā starptautiskajā asociācijā. Starptautiskajā asociācijā nopietni tiek strādāts pie statistiskās pratības (*statistical literacy*)- tā tiek uzsvērts starptautiskajā federācijā, lai gan dokumenti atbilst datu pratībai (*data literacy*), kur ļoti aktīvi darbojas kolēģi no Vācijas, Itālijas, Nīderlandes un Portugāles. Starptautiskā Statistiķu asociācija ir izstrādājusi starptautisko statistiķa akreditācijas kārtību, par ko tika informēti arī LSA biedri. Turpinās laba sadarbība

ar Amerikas Statistiķu asociāciju, kā arī Augsta līmeņa kursu statistikā (*European Courses in Advanced Statistics - ECAS*) organizatoriem.

Starptautisko zinātnisko konferenču organizēšana Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē notiek sadarbībā ar LSA, pagājušajā gadā tika organizētas kārtējās LU zinātniskās konferences sekcijas, vairākās sekcijās piedalījās vairāki asociācijas biedri. LSA biedri piedalījušies arī Rīgas Stradiņa Universitātes un Latvijas Lauksaimniecības universitātes zinātniskajā konferencē.

Valdes sēdēs apspriesti jautājumi par efektīvāku asociācijas biedru darba organizēšanu. Svarīgs jautājums patreiz, kad visas aktivitātes notiek attālināti, ir laba komunikācija un informācijas aprīte ar visiem asociācijas biedriem. Ir nodrošināta ikgadējo LSA biedru naudu pārskaitīšana uz asociācijas kontu. Šis process jau norit ļoti veiksmīgi. Tāpat valdes sēdēs regulāri tiek apspriesti jautājumi un priekšlikumi par LSA mājas lapas pilnveidošanu.

Jaunāka gadagājuma biedru iesaistīšana asociācijas darbā joprojām ir aktuāls uzdevums. Pārskata gadā asociācijai ir pievienojies viens jauns biedrs. Pašlaik asociācijā ir 96 biedri. Jāturpina informatīvs darbs par LSA darbības virzieniem ar mērķi piesaistīt jaunus biedrus.

LSA biedru aktivitātes saistībā ar statistiku

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) asociācijas valdes locekles Aijas Žīgures vadībā pārskata periodā turpināja pildīt savus galvenos uzdevumus – nodrošināt iekšzemes un ārvalstu datu lietotājus ar savlaicīgu, precīzu, pilnīgu, viegli saprotamu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par Latvijas ekonomiskajām, demogrāfiskajām, sociālajām un vides parādībām un procesiem, izmantojot mūsdienīgus IT risinājumus un labāko pieredzi šajā jomā, notiek jaunā oficiālās statistikas portāla iedzīvināšana un pirmo reizi vēsturē notiek Tautas skaitīšana, kurā izmanto tikai administratīvos resursus. Š.g.28. maijā tiek organizēta starptautiska konference par Tautas skaitīšanas jautājumiem. Tā tiek organizēta sadarbībā ar Latvijas Universitāti un kā ziņotāji tiek aicināti profesionāli ārvalstu un Latvijas eksperti, arī nozīmīgi datu lietotāji.

CSP aktīvi turpināja piedalīties Apvienoto Nāciju Statistikas Komisijas darbā. Tika gatavotas atsauksmes, komentāri un viedokļi par statistikas darbu regulējošiem dokumentiem, rokasgrāmatām un metodoloģijām.

Kopš tika pieņemts Statistikas likums, izveidota Statistikas padome, Aija Žīgure vada Latvijas Statistikas padomes darbu, visu padomes izskatīto jautājumu prezentācijas (arī sanāksmju videoieraksti) ir pieejamas CSP mājas lapā, tās plaši izmanto mācību darbā.

Vairāki LSA valdes locekļi aktīvi darbojušies dažādu rīcībpolitikas dokumentu izstrādāšanā un pilnveidošanā, kur izmantoti viņu pētījumu rezultāti – Jānis Vucāns (Latvijas Republikas Saeimā), Pēteris Zvidriņš (Ministru Kabineta Demogrāfijas lietu padomē).

Pēdējos gados pētniecisko darbu aktīvi turpināja LSA asociācijas biedri. Juris Krūmiņš ir līdzvadītājs Valsts pētījumu programmas projektam DemoMig, kurā iesaistīti izpildītāji no dažādām institūcijām un vairāki LSA biedri. Jānis Misiņš piedalās valsts pētījumu programmas “Covid-19 seku mazināšanai” īstenošanas un uzraudzības komisijā, projektā Vienotā rīcība par veselības informāciju (*Joint Action on Health Information towards a sustainable EU health information system that supports country knowledge, health research and policymaking*) un projektā Iedzīvotāju veselības informācijas izpētes infrastruktūra (*Population Health Information Research Infrastructure (PHIRI) for COVID-19*). Aija Žīgure ir radusi iespēju piedalīties Latvijas Universitātes ikgadējās zinātniskās konferences Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes sekcijas līdzvadīšanā (Aija Žīgure kopā ar Birutu Sloku vadīja sekciju *Vadības zinību un uzņēmējdarbības attīstības dažādi aspekti*), un ir nolasījusi interesantu un plašas diskusijas un daudzus jautājumus veicinošu referātu, informācija ir pieejama konferences mājas lapā <https://www.konference79.lu.lv/programma/socialas-zinatnes/biznesa-vadibas-un-ekonomikas-fakultate/uznemejdarbibas-un-vadibas-dazadi-aspekti/>.

Liels prieks, ka ir rūpīgi strādāts pie nopietnas maģistra studiju programmas izstrādē Biostatistikā, kuras organizators un studiju programmas iespējamais direktors ir Andrejs Ivanovs no RSU, kurā paredzēts iesaistīt docētājus no Rīgas Stradiņa universitātes, Latvijas Universitātes, Tartu Universitātes un citām universitātēm (par to plašāk ziņos Andrejs Ivanovs). Studiju programma iesniegta licenzēšanai un jācer, ka tajā drīz tiks uzņemti studenti.

Studiju programma matemātiķis – statistiķis tiek gatavota atkārtotai akreditācijai, te ļoti lielu darbu veic studiju programmas direktore Inese Bula kopā ar saviem kolēģiem. Izmainītā normatīvā regulējuma dēļ atbilstošais profesijas standarts vairs nav derīgs un tagad notiek nopietns darbs pie jaunā standarta izstrādes.

Ventspils Augstskolas, Latvijas Lauksaimniecības universitātes pētnieku kolektīvi ir turpinājuši darbu pie uzņēmējdarbības vides kompleksas vērtēšanas problēmām Latvijā reģionālā aspektā, aktuāliem izglītības jautājumiem.

Vairākas ar statistiku saistītas tēmas izpilda arī RTU, LLU un RSU mācībspēki. Viņi ir bijuši ļoti veiksmīgi starptautiskās atpazīstamības realizācijā.

Turpinās LSA biedru līdzdalība starptautiskajā sadarbībā. LSA biedrs Mārtiņš Liberts kā oficiālais Latvijas pārstāvis aktīvi darbojas Starptautiskajā apsekojumu statistiķu asociācijā. Juris Krūmiņš turpina darbu kā uzraudzības padomes loceklis Maksa Planka asociācijas finansētam projektam “On the Edge of Societies: Emerging Challenges for Social Policies and Future Demands for Social innovation. The Experience of the Baltic Sea States” (2017.-2021.g.). Valdes locekļi Juris Krūmiņš un Biruta Sloka ir Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas valdes locekļi, Juris Krūmiņš ir LU BVEF domes priekšsēdētājs, VPP projekta līdzvadītājs, LU profesors. Jānis Misiņš darbojas projekta *Euro-Peristat* zinātniskajā komisijā, EK organizētā Veselības informācijas ekspertu darba grupā (*Expert Group on Health Information*) un OECD organizētā Veselības statistikas darba grupā (*Working Party on Health Statistics*). Aktīvi darbojas Latvijas Universitātes (LU) Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultātes (FMOF)

Matemātikas nodaļas Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorija tās vadītāja Matemātikas nodaļas profesora Jāņa Valeiņa vadībā. Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratorijas galvenais mērķis ir veikt pētījumus un sniegt konsultācijas teorētiskās un pielietojamās statistikas jomās. Informāciju sadarbībai ar Statistisko pētījumu un datu analīzes laboratoriju meklējiet mājaslapā <https://statistics.lu.lv/>.

Aktīvi darbojas RSU Statistikas mācību laboratorija Andreja Ivanova vadībā, pēc Pasaules Biostatistikas asociācijas valdes pieņemtā lēmumu, 31. Starptautiskā Biostatistikas konference notiks Rīgā 2022. gadā. Konference tiek rīkota reizi divos gados un tā ilgs sešas dienas, pulcējot 800–1000 biostatistiķu no visiem pasaules kontinentiem.

Arī 2019. gadā un 2020. gadā IZM 8.2.1. SAM projekta ietvaros kopā ar Tartu, Upsalas, Gēteborgas universitātēm, kā arī LU Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultātes kolēģiem ir turpināts darbs pie jaunās profesionālas maģistra studiju programmas “Biostatistika” izveides, dokumenti ir iesniegti licenzēšanai. Plānots, ka pirmos studentus programma uzņems 2021./2022. mācību gadā. Programmas valoda – angļu un tā saturēs ne tikai studiju kursus padziļinātai statistikas apguvei, bet arī studiju kursus par klīnisko pētījumu organizāciju un metodoloģiju, kā arī kursus bioķīmijā un iekšējo slimību etioloģijā un norisē.

Sniedze Karlsonē aktīvi piedalās NOMESCO organizētā Ziemeļu-Baltijas valstu nāves cēloņu statistikai veltītajā darba grupā, veicot nāves cēloņu piemēru kodēšanu, šādi nodrošinot vienotu principu izstrādi un starptautiski salīdzināmu datu iegūšanu.

Biruta Sloka piedalās Eiropas Statistikas biroja Konsultatīvās padomes (ESAC) darbā. ESAC pārstāvji gatavo dažādus komentārus, piemēram, par eksperimentālo statistiku par ienākumiem un patēriņu; par miko datu un makro datu izmantošanu statistikai par ienākumiem un patēriņu, par statistikas zinātnes komunikācijas aspektiem ar dažādiem statistikas datu lietotājiem, par statistisko lietpratību (*statistical literacy*), par dažādu nozaru dalībvalstu pārstāvju sanāksmēm,

Studenti ar statistiku saistītos studiju kursus apgūst arī visu Latvijas augstskolu sociālo zinātņu bakalaura, maģistra un doktora studiju programmās. Lielākai daļai studentu noslēguma darbos (bakalaura darbos, kvalifikācijas darbos, maģistra darbos un disertācijās) tiek izmantotas statistiskās metodes un statistikas datu bāzes un šo darbu izstrādes laikā notiek studentu intensīvas konsultācijas arī pie Asociācijas biedriem un CSP Informācijas centrā. Jau vairākkārt par aktualitātēm statistiskās informācijas ieguvē informējis CSP Informācijas un komunikācijas departamenta direktors Uldis Ainārs.

Statistikas kursi ir obligāti augstskolu studiju programmās. Tāpēc daži Asociācijas biedri strādā pie mācību līdzekļu sagatavošanas, jaunu mācību līdzekļu ir publicējusi Silvija Kristapsone. Ir prāvs zinātnisko publikāciju skaits, kas pieejamas arī prestižās zinātnisko publikāciju datu bāzēs.